

Bild: www.colourbox.com | februari 2012

Kunskapen om Reach hos nedströmsanvändare av kemikalier

Användning av kemikalier i den egna verksamheten

Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm

Förord

Under 2010 startade Miljöförvaltningarna i Malmö, Stockholm och Göteborg ett samarbete kring kemikalietillsyn. Inom samarbetet har tre projekt utförts årligen sen startåret 2010. Denna rapport omfattar det tredje projektet 2011, tillsyn hos nedströmsanvändare av kemiska produkter. De två andra projekten under 2011 har omfattat tillsyn av kemikalier i varor, golv och möbler.

Projektet är en fortsättning på delprojektet om nedströmsanvändare som genomfördes 2010. Inom detta projekt har vi besökt ytterligare ett antal företag. Syfte har varit att inventera vilka kunskaper företagen har om den nya kemikalielagstiftningen, att informera om de skyldigheter och rättigheter de har enligt Reach och vilka rutiner företagen behöver i egenskap av nedströmsanvändare. Reach är ett nytt tillsynsområde. Förutom Malmö, Stockholms och Göteborgs tillsyn samt motsvarande projekt inom ramen för Miljösamverkan Skåne som några skånska kommuner utförde 2011, har det inte, vad vi känner till, bedrivits någon tillsyn på området. Naturvårdsverket som är tillsynsvägledande myndighet har inte heller haft några utbildningsinsatser på området. Detta innebär att det för oss inte är helt tydligt hur lagstiftningen om nedströmsanvändare ska tolkas i alla lägen. Vi hoppas att kommande projekt i höst, initierat av Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen, kommer att ge mera vägledning i denna fråga.

Satsningen på gemensamt planerad tillsyn är resultatet av tidigare positiva kontakter med erfarenhets- och informationsutbyte mellan kommunerna. Genom samarbetet har vi samordnat våra resurser, ökat vår gemensamma kunskap och fått större genomslagskraft i tillsynsarbetet. Samarbetet innebär en större möjlighet att göra enhetliga bedömningar, vilket har varit värdefullt för att få en så lika behandling av företagen som möjligt.

Denna rapport är sammanställda och författad av Anna Löfström, Miljöförvaltningen i Malmö

Anna Löfström (miljöinspektör)
Miljöförvaltningen i Malmö

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	2
Bakgrund	3
Metod	4
Genomförande	4
Resultat och kommentarer	5
Diskussion och slutsatser	5
Referenser	6
Bilagor	8

Sammanfattning

Miljöförvaltningarna i Malmö, Göteborg och Stockholm samverkar inom kemikalieområdet, i första hand via gemensamma tillsynsaktiviteter. Inom ramen för samarbetet under 2011 har ett tillsynsprojekt om den europeiska kemikalielagstiftningen Reach utförts på 16 nedströmsanvändare i de tre kommunerna.

Syftet med projektet var att öka kunskapen om Reach och samtidigt inventera kunskapsläget om Reach hos de besökta företagen. Besöken har genomförts hos företag som definieras som nedströmsanvändare. Nedströmsanvändare är de företag som i sin verksamhet använder ett ämne antingen som sådant eller ingående i en beredning. Detta projekt omfattade främst företag som använder kemikalier i den egna verksamheten och som kan definieras som slutanvändare av kemiska produkter t ex varutillverkare och företag som yrkesmässigt använder kemiska produkter i sin verksamhet som t ex verkstadsindustri och grafiker. Endast ett av de företag som besöktes formulerar nya blandningar och säljer dessa vidare. I samband med ordinarie tillsynsbesök ställdes frågor utifrån en uppdaterad version av den checklista som användes vid motsvarande projekt under 2010. Checklistan är framtagen och uppdaterad av Miljösamverkan i Skåne.

Besöken har visat att det finns behov av både tillsyn och informationsspridning om Reach till nedströmsanvändare. Att det finns en ny kemikalielagstiftning känner de besökta företagen till. Flertalet vet dock inte riktigt vad som krävs och de saknar också fullständiga rutiner för att säkerställa att de skyldigheter och rättigheter de har enligt Reach följs. Några företag har bättre kunskap och en mer utvecklad egenkontroll på området än andra.

Projektet har också inneburit att kunskapen om Reach ökat hos inspektörerna. Det finns dock ett behov av att ytterligare stärka den kompetensen. Framförallt behövs mer erfarenhet för att hitta nivån för vad som är bra egenkontroll på området. Tillsynen av Reach-förordningen hos nedströmsanvändare kan vävas in i den löpande kemikalietillsynen på miljöfarliga verksamheter eftersom den är kopplad till rutiner för säkerhetsdatablad och kemikalieförteckning.

Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen kommer i höst att leda ett tillsynsprojekt, i samarbete med kommunerna. Syftet med projektet är informationsspridning till företag och utbildning av kommunens miljöinspektörer. Vår förhoppning är att detta projekt även ska ge praktisk vägledning om lägstanivå för godkänd egenkontroll för företag som tillverkar nya blandningar så väl som slutanvändare av kemiska produkter.

Bakgrund

Miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samverkar inom kemikalieområdet. Denna samverkan sker i första hand via gemensamma tillsynsaktiviteter. Inom ramen för samarbetet har EU:s nya kemikalielagstiftning Reach [1] identifierats som ett prioriterat område där samarbete kan ske. Detta i syfte att ta tillvara den kompetens som finns inom förvaltningarna och att utveckla tillsynen inom området.

Reach står för registrering (Registration), utvärdering (Evaluation), godkännande (Authorisation) och begränsning av kemikalier (restriction of CHemicals). Reach -förordningen trädde i kraft inom hela EU den 1 juni 2007. Eftersom bestämmelserna är omfattande har förordningen börjat gälla stegvis. Bestämmelser om registrering och tillstånd började gälla den 1 juni 2008 och det sista viktiga datumet i Reach:s tidtabell är 2018-05-31, då registrering av alla infasningsämnen¹ i mängder över 1 ton ska vara genomförda [2]. Huvudpunkterna i Reach kan sammanfattas med:

- Registreringskrav för att tillverka och importera kemikalier. För att registrera krävs det kunskap om kemikalierna.
- Tillståndsprövning av särskilt farliga ämne².
- Begränsningsregler som innebär förbud för vissa kemikalier i särskilda halter och applikationsområden.
- Kunskap om kemikaliers egenskaper och risker ska spridas i distributionskedjan³, från tillverkare⁴ och importör⁵ ner till nedströmsanvändare och kund och från kund och nedströmsanvändare upp till tillverkare, importör och Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa)⁶.
- Företagens egenkontroll.
- Informationsplikt avseende kemikalier i varor.

I jämförelse med tidigare lagstiftning inom kemikalieområdet så omfattar Reach betydligt fler kemiska ämnen och berör fler företag. Tidigare ställdes inga krav på testning och riskbedömning på ämnen som redan fanns ute på marknaden utan enbart på nya. Idag gäller samma krav på kunskap för både gamla och nya ämnen. Enligt Reach är det tillverkare, importörer, nedströmsanvändare och distributörer⁷ som bär ansvaret för att de kemikalier som tillverkas, släpps ut på marknaden eller används inte har några skadliga effekter på människors hälsa eller på miljön. Nedströmsanvändare definieras enligt Reach som en fysisk eller juridisk person, annan än tillverkaren eller importören, som är etablerad i gemenskapen och använder ett ämne – antingen som sådant eller ingående i en beredning – i sin industriella eller professionella verksamhet. En

¹ Infasningsämne är ett ämne som uppfyller ett av tre kriterier, varav det första kriteriet är att ämnet är upptaget i EINECS (European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances) som är en förteckning över existerande, kommersiellt använda kemiska ämnen som antas ha funnits på EU-marknaden mellan 1 januari 1971 och 18 september 1981).

² Ämne som har särskilt allvarliga inneboende egenskaper, hit räknas ämne som är cancerframkallande, mutagent (kan påverka arvsmassan) eller reproduktionstoxiskt (kan påverka fortplantningsförmågan eller fostret), mycket svårnedbrytbart och mycket bioackumulerande.

³ Längs distributionskedjan ska information (om risker, säker användning och lämplig riskhantering) om kemikalierna kommuniceras, både uppåt och nedåt i distributionskedjan. Informationen lämnas i första hand via säkerhetsdatablad. [3].

⁴ En fysisk eller juridisk person som är etablerad i gemenskapen och tillverkar ett ämne i gemenskapen [4].

⁵ En fysisk eller juridisk person som är etablerad i gemenskapen och ansvarar för import till gemenskapen [4].

⁶ Echa ska sköta registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemiska ämnen och på så sätt skapa enhetlighet i hela EU. Myndigheten upprättades genom REACH-förordningen och är placerad i Helsingfors.

⁷ En fysisk eller juridisk person som är etablerad i gemenskapen, även en återförsäljare, och som endast lagrar och släpper ut ett ämne på marknaden för en tredje parts räkning [4].

distributör eller konsument är alltså inte nedströmsanvändare [4]. Exempel på nedströmsanvändare är verksamheter med tillverkning av färg, rengöringsmedel eller hygienprodukter, s.k. formulerare, varutillverkare som tillsätter en stabilisator till en plast eller yrkesmässiga användare av kemiska produkter som t.ex. ytbehandlare och grafiker.

Reach gäller i hela EU och ersätter stora delar av de kemikaliereregler som tidigare gällt i EU och i Sverige. Det innebär förändringar i svensk kemikalielagstiftning bl.a. avseende det operativa tillsynsansvaret på lagstiftningens olika delar. I samband med ikraftträdandet av Reach har regeringen sett över den svenska kemikalielagstiftningen och tillsynen. Den 1 mars 2011 upphävdes förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken och ersattes av miljötillsynsförordningen (2011:13). Med miljötillsynsförordningen förändrades delvis fördelningen av tillsynsansvaret för kemikalielagstiftningen. Den främsta förändringen är att Kemikalieinspektionen har ensamt tillsynsansvar över primärleverantörer⁸. Kommunerna har tillsyn på kemiska produkter och varor i detaljhandeln samt kemiska produkter och varor som hanteras av miljöfarliga verksamheter⁹. Avseende tillsynsvägledning är Kemikalieinspektionen tillsynsvägledande myndighet när det gäller utsläppande på marknaden och Naturvårdsverket gällande hantering av kemikalier i yrkesmässig verksamhet [12].

Metod

Projektet har genomförts i Stockholm, Göteborg och Malmö under hösten 2011. Syftet har varit att inventera kunskapsläget om Reach hos företagen och att sprida information om lagstiftningen för att på så sätt höja kunskapsnivån.

Målgruppen för denna projektomgång har varit företag som använder kemikalier i den egna verksamheten. Dessa företag definieras enligt Reach som nedströmsanvändare. Exempel på företag som besökts är varutillverkare och yrkesmässiga kemikalieanvändare som t.ex. verkstadsindustri och grafiker. I rapporten definieras dessa företag som slutanvändare av kemiska produkter.

För att få svar på företagets kunskap om vilket ansvar och vilka skyldigheter Reach medför för dem användes Miljösamverkan i Skånes projektmaterial som skickades ut till Skånes kommuner den 16 maj 2011. Projektmaterialet innehåller en checklista med frågor och kompletterande förklaringar till frågorna. Syftet med frågorna från checklistan har dels varit att se vilka rutiner företagen har för att uppfylla förordningen och dels att informera om hur Reach kan påverka dem.

Genomförande

Tillsynsbesöken gjordes som en del av den ordinarie tillsynen på företag som besöks regelbundet och betalar en fast årlig tillsynsavgift. Sammanlagt besöktes 16 företag och checklistan från Miljösamverkan i Skåne användes som underlag för diskussionen.

⁸ En primärleverantör definieras enligt miljötillsynsförordningen som en tillverkare som släpper ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara på marknaden, den som yrkesmässigt för in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige i syfte att släppa ut den på marknaden och den som yrkesmässigt för ut en kemisk produkt, biotekniskorganism eller vara från Sverige.

⁹ Miljöfarlig verksamhet definieras i Miljöbalkens 9 kap 1 § och definitionen kan kort sammanfattas med: utsläpp till mark eller vatten, användande av mark, anläggning eller byggnader som kan medföra olägenhet för människors hälsa.

Göteborgs och Stockholms miljöförvaltningar skickade ut checklistan och ett faktablad om nedströmsanvändare [6] till företagen inför tillsynsbesöket. Göteborg skickade också ut ett informationsbrev (bilaga 2). Malmös miljöförvaltning ringde upp företagen i samband med inplanering av tillsynsbesöket och informerade då om den planerade diskussionen om Reach.

Resultaten av inspektionerna sammanställdes i ett Excel-dokument med uppgifter om företaget, branschtillhörighet och resultaten av frågorna (bilaga 4). Inspektionerna avslutades med inspektionsprotokoll som skickades ut till respektive företag.

Resultat och kommentarer

De besökta företagen (se bilaga 3) är verksamma inom skilda branscher såsom ytbehandling (3 st), formulering av läkemedel (1 st), grafisk verksamhet (6 st), formgjutning av plast (1 st), verkstadsindustri (2 st), metallbearbetning (3 st).

Frågorna från checklistan samt resultat och kommentarer redovisas i bilaga 1.

Diskussion och slutsatser

Denna tillsyn har varit en del av den ordinarie tillsynen på miljöfarliga verksamheter. Det främsta syftet har varit att informera företagen om Reach och om deras skyldigheter som nedströmsanvändare. Projektet är en fortsättning på delprojektet om nedströmsanvändare som genomfördes inom samarbetet 2010. 2011 har några Skånska kommuner varit ute samtidigt som storstäderna, men utöver detta har det inte, vad vi känner till, bedrivits någon tillsyn på området. Naturvårdsverket som är tillsynsvägledande myndighet har inte heller haft några utbildningsinsatser på området. Detta innebär att det uppkommit några frågor där vi ännu inte vet hur lagstiftningen ska tolkas. Ett exempel är hur långt en slutanvändares ansvar sträcker sig vad gäller att se till att deras användning förs in i registreringsunderlaget.

Nedströmsanvändare definieras i Reach som den som använder kemiska ämnen i den egna verksamheten. Det innebär att företag som formulerar nya blandningar och företag som är slutanvändare av kemiska produkter definieras på samma vis. Vi har i detta projekt gjort bedömningen att det för slutanvändaren är tillräckligt att de har rutiner för att kontrollera om användningsområdet finns inskrivet säkerhetsdatabladet och att de har som rutin att ta upp frågan när de gör en leverantörsbedömning. Vi hoppas att kommande projekt i höst, initierat av Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen, kommer att ge mera vägledning i vad som är godtagbar egenkontroll på området, för formulerare så väl som slutanvändare. Det finns ett omfattande vägledningsmaterial med teoretiska resonemang både från Echa och Kemikalieinspektionen [11]. Men för den praktiska tillämpningen finns ännu inte samma vägledning.

Hos merparten av de besökta företagen fanns inte alla rutiner framtagna. En del men inte alla hade dock börjat ta fram rutiner. I stort sett samtliga företag anger att de har för avsikt att upprätta rutiner när det visat sig att de saknar sådana. Detta är positivt eftersom projektets syfte var att öka kunskapen hos företagen. En ökad kunskap om ansvar och skyldigheter torde underlätta framtagandet av rutiner anpassade för företagets behov och leda till att lagstiftningen efterlevs.

På några områden finns straffsanktioner kopplade till lagstiftningen. Det gäller till exempel om man underlåtit att rapportera en avvikelse från säkerhetsdatabladet uppåt i distributionskedjan.

De företag vi besökt menar att de sannolikt skulle ta kontakt med leverantören om de upptäckte några felaktigheter i säkerhetsdatabladet men att de hittills aldrig varit aktuellt. Vi har alltså i detta inte haft någon möjlighet att bedöma om lagöverträdelse skett. Det vi har kunnat göra är att fråga efter rutiner och att uppmana dem som saknat rutiner att upprätta sådana.

Projektet har visat att informations- och tillsynsinsatser om Reach behövs och att detta kan vävas in i den traditionella kemikalietillsynen där säkerhetsdatablad och kemikalieförteckningen har en central betydelse. Rutinerna för hanteringen av säkerhetsdatablad behöver kompletteras för att även uppfylla Reach. Exempel på kompletteringar gäller skyldigheten att rapportera felaktigheter och ny information till leverantör samt dokumentering av all information om Reach och spara dokumentationen i 10 år. Företagets användning av kemikalien ska också överensstämja med det användningsområde som angivits i säkerhetsdatabladet. Andra viktiga rutiner är kontrollen om ämnen som används i verksamheten, som sådant eller ingående i en beredning, omfattas av begränsningsregler, kandidatförteckningen eller tillståndsplikt. En bra rutin för att hålla reda på dessa ämnen är att införliva aspekterna begränsningsregler, kandidatförteckningen eller tillståndsplikt i kemikalieförteckningen.

För företagen är det viktigt att tänka på att lagstiftningen hela tiden uppdateras. Nya begränsningar införs, kandidatförteckningen kommer att omfatta fler och fler ämnen och fler ämnen blir också föremål för tillståndsprövning. Kandidatförteckningen innehöll i den första versionen år 2008, 15 ämnen och innehåller idag 73 ämnen.

Uppföljningsprojekt

Naturvårdsverket som är tillsynsvägladande myndighet gällande nedströmsanvändares hantering av kemiska produkter och deras skyldigheter enligt Reach, har hitintills inte haft några utbildningsinsatser på området. Hösten 2012 kommer Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen att leda ett tillsynsprojekt, i samarbete med kommunerna, riktat till just nedströmsanvändare. Syftet med projektet är informations-spridning till företag och utbildning av kommunens miljöinspektörer. Eftersom resultatet visar att fortsatta informationsinsatser behövs till nedströmsanvändare samt att även kommunens miljöinspektörer behöver mer kunskap och större erfarenhet på området välkomnas ett sådant projekt. Vår förhoppning är också att projektet ska ge praktisk vägledning om lägstanivå för godkänd egenkontroll för företag som tillverkar nya blandningar så väl som slutanvändare av kemiska produkter.

Referenser

[1] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier.

[2] Tidtabell för registrering enligt Reach, Kemikalieinspektionen (www) Tillgängligt på: <http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Reach---Registrering/> Hämtad 2011-01-20

[3] Vägledning för nedströmsanvändare, (Januari 2008), Europeiska kemikaliemyndigheten

[4] Reach-ordlista, Kemikalieinspektionen (www), Tillgängligt på: <http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Reach-ordlista-och-definitioner/> Hämtad 2011-01-20

[5] Kunskapen om Reach hos nedströmsanvändare, (februari 2011), Malmö Stad Miljöförvaltningen

[6] Nedströmsanvändare, Kemikalieinspektionen (www) Tillgänglig på <http://www.kemi.se/Documents/Publikationer/Trycksaker/Faktablad/FbNedstromsanvandareDec09.pdf> Hämtat 2012-01-20

[7] Reach – Registrering, kemikalieinspektionen (www) Tillgängligt på <http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Reach---Registrering/> Hämtat 2012-01-20

[8] Kandidatförteckningen i Reach, Kemikalieinspektionen (www) Tillgänglig på <http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Kandidatfor-teckningen-i-Reach/> hämtad 2012-01-20

[9] Reach – Tillstånd (bilaga XIV), Kemikalieinspektionen (www) Tillgängligt på <http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Tillstand-bilaga-XIV/> Hämtad 2012-01-20

[10] Företagens roller i Reach, KEMI (www) Tillgängligt på: <http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Foretagens-roller-i-Reach/> Hämtat 2012-01-20

[11] Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll, SFS 1998:901

[12] Tillsynsnytt, (nr 5 december 2011), Naturvårdsverket

Bilagor

Bilaga 1

Frågorna från checklistan i kronologisk ordning samt resultat och kommentarer

Känner ni till den nya europeiska kemikalielagstiftningen Reach? (fråga 1)?

Alla 16 företag svarade att de kände till den nya lagstiftningen.

Vilken eller vilka roll/er har ni enligt Reach? Tillverkare, Importör, Nedströmsanvändare, Distributör (fråga 2)?

Alla företag visste att de definierades som nedströmsanvändare. Detta är central fråga i Reach lagstiftningen eftersom kraven varierar beroende på vilken roll företaget har.

Har ni kontrollerat att använda/förbrukade ämnen är registrerade eller förregistrerade enligt Reach (fråga 3) ?

Knappt hälften av företagen hade kontaktat leverantören för att kontrollera att ingående ämnen i de kemikalier de köper är förhandsregistrerade eller registrerade. Några företag ställer kraven i sina leverantörsbedömningar. Ett företag kommer att anlita en konsult för att kontrollera att alla ämnen i produkterna som används inom verksamheten är registrerade eller förhandsregistrerade. Sex av sexton företag har inte kontrollerat eller kände inte till om kontroll har gjorts. De uppger att de lutar på sina leverantörer och att dessa sköter registreringen.

Skyldigheten att registrera ämnen till Echa åligger dem som tillverkar eller importerar ämnen om minst ett ton. Ämnen som inte registrerats enligt de fastställda tidsfristerna i lagstiftningen får inte tillverkas eller säljas vidare, inte heller ingående i en blandning eller i en vara [7]. För de ämnen som hanteras av verksamheten själva och inte säljs vidare som t ex vid biltvätt eller reparation krävs inte kontroll av att ämnena är registrerade annat än om det rör sig om ämnen som kräver exponeringsscenarioer.

Har ni kontrollerat att ämnena i företagets kemiska produkter är registrerade enligt Reach för aktuella användningsområden i verksamheten (fråga 4)?

Tio av sexton företag har kontrollerat att ämnen och produkter är registrerade för verksamhetens användningsområden. Hälften av dessa tio har kontrollerat direkt med sina leverantörer och hälften har kontrollerat med föreskrivet användningsområde i säkerhetsdatabladet.

Registreringsanmälan för ämnet ska också innehålla de rätta användningsområdena för ämnet [7]. För att som nedströmsanvändare undvika att hamna i en situation där ämnen hanteras på ett otillåtet sätt, måste de undersöka om de ämnen de använder, som sådant eller ingående i en beredning, är registrerade för deras användningsområden.

Många av de besökta företagen menar att de använder produkterna till en ”standardanvändning” för branschen och att de köper kemikalier från leverantör som säljer bara till denna bransch. De är därför inte oroliga att deras användningsområden inte ingår i registreringen. Många användare

förlitar sig på att den som tillverkat produkten och upprättat säkerhetsdatabladet också har kontrollerat att ingående ämnen är registrerade för deras användningsområden. Några företag menar att kontroll med leverantör eller Echa skulle medföra allför stor administrativ börda för aktörerna i distributionskedjan. Några företag meddelar att de har rutiner för att kontrollera att deras användningsområden stämmer med föreskrivet användningsområde i säkerhetsdatabladet samt tar upp frågan vid leverantörsbedömningar. Vi bedömer att detta är tillräckliga åtgärder för en slutanvändare för att kontrollera att ingående ämnen i verksamhetens kemiska produkter används på ett korrekt sätt. Företaget kan dock riskera att stå utan en viktig processkemikalie tills dess att de själva gjort en egen kemikaliesäkerhetsrapport och meddelat Echa i de fall då företagets användning inte överensstämmer med föreskriven användning i säkerhetsdatabladet (art 37) [1].

Finns rutiner för framtida kontrollen att kemikalierna används endast för godkända användningsområden (fråga 5a)?

Som tidigare nämnts ska registreringen av ämnen även innehålla ämnets användningsområden. Andra användningsområden än de registrerade är otillåtna. Knappt hälften av företagen hade en etablerad rutin, inte alltid nerskriven dock, för att kontrollera att de kemikalier som köps in används endast för de användningsområden som beskrivs i säkerhetsdatabladet. Mer än hälften av företagen hade inte några rutiner för detta.

Om företaget inte använder produkten enligt registreringen kan en kemikaliesäkerhetsbedömning behöva göras av företaget. Har företaget kunskap om det (fråga 5b)?

Endast några företag har svarat att de har kunskap om när en kemikaliesäkerhetsrapport behöver göras och hur detta går till. De flesta företagen hade ingen kunskap om kemikaliesäkerhetsrapport. Kunskap och rutiner behövs på området för de flesta företag.

Kemikaliesäkerhetsbedömning och en sammanställd kemikaliesäkerhetsrapport ska lämnas in med registreringen av ämnen (art 14) [1]. En kemikaliesäkerhetsbedömning ska omfatta tillverkningen av ämnet och alla identifierade användningar (bilaga I) [1]. Även en nedströmsanvändare har skyldighet att sammanställa en kemikaliesäkerhetsrapport men bara om deras användning inte tas upp av leverantören.

Finns rutin för att förse Echa med information då ett ämne används på ett sådant sätt som inte är angivet i säkerhetsdatabladet (fråga 5 c)?

Tre företag uppger att de har rutiner för att förse Echa med information om de använder ämnen på annat sätt än den som anges i säkerhetsdatabladet. Samma företag svarar samtidigt att de anser att sannolikheten för att annan användning skulle bli aktuell är mycket liten. De flesta företag har inte kunskap om denna skyldighet ej heller någon rutin för att göra kontrollen och att förse Echa med information.

Finns rutiner för att hålla säkerhetsdatablad tillgängliga och uppdaterade (fråga 6)?

Alla företag, utom ett, svarade att en sådan rutin finns. Företaget som inte redan hade en etablerad rutin svarade att en sådan kommer att upprättas. Att i stort sett samtliga svarade ”ja” på denna fråga, är positivt. Orsaken är sannolikt att rutiner för detta ändamål funnits sedan tidigare i både miljöbalken och arbetsmiljölagstiftningen.

Har ni rutiner för att rapportera felaktig eller ny information i SDB till leverantören (fråga 7)?

Merparten av företagen uppger att de har en rutin för att vidarebefordra felaktigheter i säkerhetsdatabladet till leverantör. De företag som inte har rutinen tyckte att frågan var relevant och att de avser att etablera en sådan rutin. Även om frågan inte varit aktuell uppger flera företag att, speciellt om det skulle röra sig om en hälsofara, skulle uppmärksammas i företagets arbetsmiljö arbete. Och det naturliga förfarandet skulle då vara att kontakta leverantören.

Har ni rutiner för att spara information enligt Reach och att hålla den tillgänglig i 10 år (fråga 8)?

Fem av företagen har svarat att de har rutiner för att hålla informationen tillgänglig i 10 år. Men rutin för detta sakna hos de flesta företag.

Företagen bör, med utgångspunkt från nuvarande kunskapsläge och nuvarande tolkning av lagstiftningen, ta fram någon form av arkivsystem och rutiner för att säkerställa att all nödvändig information sparas på ett bra sätt. Där bör det framgå att företag gjort det som krävs av dem, identifierat utifrån krav i förordningen. Beroende på företagets roll i distributionskedjan kan informationsflödet bli mer eller mindre omfattande. Det är till exempel viktigt att företaget, kan särskilja säkerhetsdatablad som innehållit felaktigheter (och där företaget fullgjort sin rapporteringsskyldighet) med säkerhetsdatablad som är aktuella och korrekta. Informationen i säkerhetsdatabladen är till för att företaget ska få kännedom om riskerna om ämnet och kunna vidta lämpliga skyddsåtgärder. Framtida tolkning av lagstiftningen får visa viken information som måste sparas och vad som får anses vara en accepterad nivå.

Företaget kan få viktig information om ett ämne eller beredning på annat sätt än genom säkerhetsdatablad, t.ex. information om skaderisker och avrådd användning. Finns rutiner för att identifiera, tillämpa och vidarebefordra denna information (fråga 9)?

Rutiner för detta finns endast hos fyra av de 16 besökta företagen.

Frågan handlar om att ha rutiner för att ta emot annan information än säkerhetsdatablad och att anpassa kemikaliehanteringen även till denna information utöver informationen i säkerhetsdatabladet. Företagen är vana vid att arbeta med säkerhetsdatablad, förmodligen främst för att säkerhetsdatablad är etablerade i tidigare kemikalielagstiftning. Rutiner för att tillämpa annan information borde finnas på alla företag.

Hanterar ni ämnen som omfattas av begränsningsreglerna i Reach (fråga 10)?

Inget av företagen uppger att de hanterar ämnen som omfattas av begränsningsreglerna. Drygt hälften av företagen har svarat att sådana ämnen inte finns i verksamheten och resterande känner iallafall inte till att sådana ämnen finns i verksamheten.

För vissa farliga ämnen är tillåtligheten för tillverkning och försäljning begränsad och dessa begränsningar finns i bilaga XVII i Reach [1]. Detta borde ingå i företagets egenkontroll och läggas till i företagets kemikalieförteckning.

Hanterar ni några ämnen som finns med på kandidatförteckningen (fråga 11a)?

Knappt hälften av företagen anger att de inte använder ämnen som omfattas av kandidatförteckningen och resterande knappa hälften visste inte om sådana ämnen fanns i verksamheten. En brist i egenkontrollen kan konstateras hos de flesta företagen.

Förutom begränsningar och förbud kommer vissa ämnen med särskilt farliga egenskaper inte att få användas eller släppas på marknaden utan tillstånd från Echa. Definitionen av särskilt farliga egenskaper finns i art 57 i Reach [1] och kan kort sammanfattas med 1) cancerogena 2) mutagena 3) reproduktionstoxiska 4) långlivade, bioackumulerande och toxiska 5) mycket långlivade och mycket bioackumulerande samt vissa hormonstörande ämnen. Ämnen som anses tillhöra dessa kategorier förtecknas i ett första skede på den så kallade kandidatförteckningen på Echas hemsida [8]. Ämnen på kandidatförteckningen kan bli föremål för tillståndsplikt [9].

Leverantörerna är skyldiga att informera om kandidatämnen finns i halter >0,1 procent. Eftersom kandidatförteckningen hela tiden utvidgas med nya ämnen är detta en svårt att hålla reda på och en fråga de måste ta upp med sina leverantörer.

Hanterar ni varor som innehåller ett ämne som finns med på kandidatförteckningen (fråga 11b)?

Tre företag har kännedom om att de hanterar varor som innehåller ämnen på kandidatförteckningen. Sex företag uppger att de inte hanterar varor med kandidatämnen och åtta företag vet inte om de gör det. Egenkontrollen avseende innehåll av ämnen från kandidatförteckningen i varor som hanteras i verksamheten är bristfällig och behöver förbättras avsevärt på de flesta företagen som besöktes.

Även varor som innehåller ämnen på kandidatförteckningen omfattas av regler i Reach. Det råder en informationsplikt för den som tillverkar, importerar eller säljer varor som innehåller mer än 0,1 procent av ämnen på kandidatförteckningen (art 33) [1]. Informationen ska minst omfatta ämnets namn. Informationen ska alltid lämnas till kunder som använder varan yrkesmässigt och lämnas på begäran av privatpersoner [8].

Ett av företagen som har kännedom om att de hanterar varor som innehåller kandidatämnen köper in stora mängder komponenter till sin varutillverkning och många av dessa komponenter innehåller troligtvis ämnen på kandidatförteckningen. På detta företag pågår utvecklingsarbete om hur informationsplikten ska hanteras. Företaget är bl.a. medlemmar i en databas där leverantörer kan lägga in sina materialdeklarationer. Branschorganisationen Teknik företagen håller också på att ta fram en vägledning till beräkningsgrund för ämnen i varor (0.1 vikt procent). Det andra företaget har kännedom om att en vara som de säljer innehåller borsyra i halten 6 mg/kg, vilket är under gränsen för informationsplikt. På detta företag finns dock inga rutiner för

att kontinuerligt kontrollera om materialen som används i tillverkningen innehåller ämnen på kandidatförteckningen. Det tredje företaget hanterar en färg som eventuellt kan innehålla ett kandidatämnen men i halter som understiger 0,1 procent.

Hanterar ni några ämnen som omfattas av tillståndsplikt enligt Reach (fråga 12)?

På frågan om tillståndspliktiga ämnen hanteras inom verksamheten svarar hälften av företagen som besöktes nej och hälften av företagen svarade att de inte vet. Det kan konstateras att brister finns avseende egenkontroll på detta område och att rutiner för detta måste etableras på många av företagen.

Vid tillståndsprövningen av ämnen övervägs säkrare alternativ. Är det ekonomiskt och tekniskt möjligt att byta ut det farliga ämnet mot ett mindre farligt lämnas inte tillstånd utan ett stoppdatum sätts för när ämnet inte längre får användas. Ämnen som blir föremål för tillståndsprövning, står kvar på kandidatförteckningen och publiceras dessutom i bilaga XIV till Reach. Krävs det tillstånd för att släppa ett ämne på marknaden måste nedströmsanvändaren av ämnet försäkra sig om att tillstånd finns för ämnet och att företagets hantering ingår i leverantörens tillstånd. Om ett ämne prövats och fått tillstånd att användas måste nedströmsanvändaren följa villkoren för hur ämnet ska användas och dessutom anmäla till Echa att ett tillståndspliktigt ämne används inom verksamheten (art 56 och 66) [1].

Avisering om tillsynsbesök

Tillsyn av Nedströmsanvändare 2011

En av miljöförvaltningens uppgifter är att kontrollera att verksamheter som hanterar farliga kemiska produkter fullgör sina skyldigheter enligt Reach (EU:s Kemikalieförordning).

Under våren kommer vi att utföra tillsyn över verksamheter som är Nedströmsanvändare. Tillsynen utgör en del av ett samarbetsprojekt mellan storstadskommunerna Göteborg, Stockholm och Malmö. Syftet är att kontrollera er beredskap och era rutiner avseende skyldigheter enligt Reach.

Förvaltningen avser att besöka er verksamhet den X XX kl XXX. Det är angeläget att ansvarig verksamhetsutövare eller miljöansvarig finns på plats. Om ni har frågor med anledning av tillsynsbesöket eller vill ändra tiden, kontakta mig gärna.

Vid besöket vill vi

- ta del av er kemikalieförteckning
- diskutera er verksamhets roll/roller enligt Reach
- ta del av de rutiner ni har för att fullgöra skyldigheter enligt Reach

Miljöförvaltningen ber er att ni inför besöket läser igenom informationen i detta brev och vid behov se över era rutiner.

Vänliga hälsningar

Miljöinspektör

Bilagor: Faktablad om Nedströmsanvändare

Vem kan vara nedströmsanvändare?

- Formulerare – den som använder ett ämne för att tillverka en beredning, t.ex. ett rengöringsmedel eller en färg.
- Den som infogar ett ämne eller en beredning i en vara – t.ex. den som tillsätter en stabilisator till en plast.
- Industriella användare – t.ex. den som använder ämnet i en produktionsprocess, exempelvis som avfettningsmedel innan efterföljande ytbehandling.
- Yrkesmässiga användare – t.ex. den som använder ett ämne eller en beredning i sin verksamhet, exempelvis ett serviceföretag (städ företag som använder ett rengöringsmedel) eller en hantverkare (en målare som använder en färg).

Som Nedströmsanvändare har ni följande skyldigheter

- Ni ska kontrollera att ämnen och beredningar är förhandsregistrerade/registrerade enligt Reach
- Ni ska kontrollera att ämnen och beredningar används endast för godkända användningsområden
- Ni ska vidarebefordra ny information uppåt i distributionskedjan om farliga egenskaper och lämpliga riskhanteringsåtgärder
- Ni ska rapportera fel i säkerhetsdatablad till leverantör
- Ni ska spara information och hålla den tillgänglig i 10 år
- Ni ska hålla säkerhetsdatablad uppdaterade och tillgängliga
- Ni ska förse ECHA (europeiska kemikaliemyndigheten) med information när det krävs
- Ni ska ha kunskap om något ämne eller beredning omfattas av Reach begränsningsregler
- Ni ska ha kunskap om något ämne eller beredning omfattas av tillståndsplikt
- Ni ska anmäla användning av ett tillståndsprövat särskilt farligt ämne till den europeiska kemikaliemyndigheten
- Ni ska i vissa fall göra en egen kemikaliesäkerhetsrapport och en egen anmälan om användningar av ett ämne som inte har registrerats av annan
- Ni ska i vissa fall ansöka om tillstånd att använda ett särskilt farligt ämne

Mer information?

På Kemikalieinspektionens webbplats, www.kemi.se/Reach, finner ni generell information om Reach-förordningen.

På europeiska kemikaliemyndighetens (ECHA) webbplats finns en heltäckande vägledning som riktar sig till nedströmsanvändare som ni kan ha som ett referensmaterial:

http://guidance.echa.europa.eu/docs/guidance_document/du_sv.pdf?vers=29_01_08

Kemikalieinspektionens Reach-upplysning svarar på frågor från nedströmsanvändare om ert ansvar och era skyldigheter enligt Reach-förordningen, http://www.kemi.se/templates/FAQFormPage____4833.aspx

Sektorsspecifika frågor bör dock i första hand ställas till er branschorganisation. Har ni frågor om ett enskilt ämne kontakta er leverantör av ämnet.

Företagen som deltagit i projektet

Bilaga 3

Göteborg

Hedlunds Pappersindustri AB

AB Tefco

Volvo lastvagnar AB

Apotek Produktion och Laboratorier AB

Nolato plastteknik AB

Stockholm

Borsch Rexroth Teknik

Plåt & Mekano Romator AB

Sivers Lab AB

All-Galvan AB

Printley

EO grafiska

DNEX

Malmö

Exaktaprinting AB

EWP Windtower Production AB

Nya Stanly Plåt AB

Verksamhet			Resultat Fråga 1-10							
Företag	Bransch	Stad	1. Kännedom om reach ja/nej	2. Roll T/I/N/D /Berörs ej/Vet ej	3. Ämnena registrerade. Kontrollerat mot Echa/ kontrollerat med lev./ Ja, men registrering krävs inte/Ja själv tillverkare importör själv registrerat/arbetet pågår/ej relevant/nej	4. Registrerade användningsområden. Ja kontrollerat mot Echa/Ja kontrollerat med leverantör/ej relevant/Nej	5a. Kontroll att användning följer registrerad användning. Ja/Nej/rutin saknas	5.b Kunskap om kemikaliesäkerhetsbedömning Ja/Nej	5.c Information till Echa om annan användning. Ja/Nej/rutin saknas	6. SDB uppdaterade och tillgängliga. Ja/Nej
Hedlunds Pappersindustri AB	Grafiker	Göteborg	Ja	N	leverantör	leverantörer	Nej, Ska upprättas	Nej	Nej	Ja
AB Tefco	Grafiker	Göteborg	Ja	N	vet ej, förutssätter att det igår i leverantörsbedömningar, ska kolla upp	vet ej, förutssätter att det igår i leverantörsbedömningar, ska kolla upp	Ja	Ja, anser att det är osannolikt att de kommer att omfattas av kraven	Ja, anser att det är osannolikt att de kommer att omfattas av kraven	Ja
Volvo Lastvagnar AB	Mekanisk verkstad, fordonsindustri	Göteborg	Ja	N	ja, vid leverantörsbedömning	ja, vid leverantörsbedömning	Nej	Ja	Ja	Ja
Apoteket Produktion och Laboratorium	Kemikalier	Göteborg	Ja	N/I	pågår. nej. Ska anlita konsult för detta	nej. Ska anlita konsult för detta	Nej men rutin kommer att etableras	Ja	Ja	Ja
Nolato	Plast	Göteborg	Ja	N	leverantör	leverantör	Ja	Nej	Nej	Ja
Bosch Rexroth Teknik	Metallbearbetning	Stockholm	Ja	N	leverantör	SDB	Ja	Nej	Nej	Ja
Plåt & Mekano Romator AB	Metallbearbetning	Stockholm	Ja	N	leverantör	leverantör	Nej	Nej	Nej	upprättas
Sivers Lab AB	Ytbehandlare	Stockholm	Ja	N	leverantör	leverantör	Nej	Nej	Nej	Ja
Bodycote Värmebehandling AB	Ytbehandlare	Stockholm	Ja	N	Vet ej	Vet ej	Vet ej	Nej	Nej	Ja
All-Galvan AB	Ytbehandlare	Stockholm	Ja	N	Nej	SDB	Nej	Nej	Nej	Ja
Printley	Tryckeri	Stockholm	Ja	N	pågår	SDB	Ja	Nej	Nej	Ja
EO grafiska	Tryckeri	Stockholm	Ja	N	pågår	SDB	Ja	Nej	Nej	Ja
DNEX	Tryckeri	Stockholm	Ja	N	nej	SDB	Ja	Nej	Nej	Ja
Exaktaprinting AB	Tryckeri	Malmö	Ja	N	leverantör	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
EWP Windtower Production AB	Verkstadsindustri	Malmö	Ja	N	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja

Företag	Bransch	Stad	1. Kännedom om reach ja/nej	2. Roll T/I/N/D /Berörs ej/Vet ej	3. Ämnena registrerade. Kontrollerat mot Echa/kontrollerat med lev./ Ja, men registrering krävs inte/Ja själv tillverkare importör själv registrerat/arbetet pågår/ej relevant/nej	4. Registrerade användningsområden. Ja kontrollerat mot Echa/Ja kontrollerat med leverantör/ej relevant/Nej	5a. Kontroll att användning följer registrerad användning. Ja/Nej/rutin saknas	5.b Kunskap om kemikaliesäkerhetsbedömning Ja/Nej	5.c Information till Echa om annan användning. Ja/Nej/rutin saknas	6. SDB uppdaterade och tillgängliga. Ja/Nej
Nya Stanly Plåt AB	Metallbearbetning	Malmö	Ja	N	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja

Verksamhet								
Företag	Bransch	Stad	7. Rapportera felaktigheter i SDB till leverantör. Ja/Nej	8. Spara information i 10 år Ja/Nej	9. Viktig info annan än SDB. Ja/Delvis (motivera)/Nej	10. Ämnen som omfattas av begränsningsreglerna. Ja/Nej/Vet ej	11. Ämnen på kandidatförteckningen. A) kemprodukter B) varor. Ja/Nej/Vet ej	12. Ämnen som omfattas av tillståndsplikt. Ja/Nej/Vet ej
Hedlunds Pappersindustri AB	Grafiker	Göteborg	Ja	Nej, rutin ska upprättas	Nej, rutiner ska kompletteras	Vet ej	Vet ej	Vet ej
AB Tefco	Grafiker	Göteborg	Ja	Ja	Ja	Vet ej	Vet ej, b) ja ett ämne, under 0,1 %	Vet ej
Volvo Lastvagnar AB	Mekanisk verkstad, fordonsindustri	Göteborg	Ja	Ja	Ja	Nej	a) nej, b) ja	Nej
Apoteket Produktion och Laboratorium	Kemikalier	Göteborg	Ja	Ja	Ja	vet ej	a) ja b) nej	Nej
Nolato	Plast	Göteborg	nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Bosch Rexroth Teknik	Metallbearbetning	Stockholm	Ja	Nej	Nej	Nej	Vet ej	Nej
Plåt & Mekano Romator AB	Metallbearbetning	Stockholm	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Sivers Lab AB	Ytbehandlare	Stockholm	Ja	Ja	Nej	Vet ej	Vet ej	Vet ej
Bodycote Värmebehandling AB	Ytbehandlare	Stockholm	Ja	Nej	Nej	Vet ej	Vet ej	Vet ej
All-Galvan AB	Ytbehandlare	Stockholm	Nej	Nej	Nej	Vet ej	Vet ej	Vet ej
Printley	Tryckeri	Stockholm	Ja	Nej	Nej	ev, nej	ev	Nej
EO grafiska	Tryckeri	Stockholm	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
DNEX	Tryckeri	Stockholm	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej
Exaktaprinting AB	Tryckeri	Malmö	Nej	Nej	Nej	Vet ej	Vet ej	Vet ej
EWP Windtower Production AB	Verkstadsindustri	Malmö	Nej	Nej	Nej	Vet ej	Vet ej	Vet ej

Företag	Bransch	Stad	7. Rapportera felaktigheter i SDB till leverantör. Ja/Nej	8. Spara information i 10 år Ja/Nej	9. Viktig info annan än SDB. Ja/Delvis (motivera)/Nej	10. Ämnen som omfattas av begränsningsreglerna. Ja/Nej/Vet ej	11. Ämnen på kandidatförteckningen. A) kemprodukter B) varor. Ja/Nej/Vet ej	12. Ämnen som omfattas av tillståndsplikt. Ja/Nej/Vet ej
Nya Stanly Plåt AB	Metallbearbetning	Malmö	Nej	Nej	Delvis	Vet ej	Vet ej	Vet ej